

УДК 339.138

Микитюк П.П.*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту та публічного управління
Тернопільського національного економічного університету***Цетнар Л.О.***аспірант кафедри міжнародного менеджменту та маркетингу
Тернопільського національного економічного університету***МАРКЕТИНГОВА ОЦІНКА РИНКУ СПОРТИВНИХ ТОВАРІВ
У КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОГО СПОРТУ****MARKETING ASSESSMENT SPORTING GOODS MARKET
IN THE MODERN SPORTS PROFESSIONALISATION****АНОТАЦІЯ**

У статті розкрито ринковий потенціал зимових олімпійських видів спорту на регіональному рівні в Україні, а також тенденції та перспективи розвитку олімпійського спорту на сучасному етапі. Досліджено потенційну участь України в Олімпійських та Паралімпійських іграх 2022 р. та розглянуто аналіз попередніх підрахунків статей витрат, який показав, що проведення Олімпійських ігор вимагає не тільки широких багатомільярдних інвестицій, але й ретельного планування і підготовки в різних областях.

Ключові слова: ринковий потенціал, олімпійський спорт, олімпійський рух, Олімпійські ігри, Львів-2022, спортсмен, інфраструктура.

АННОТАЦИЯ

В статье раскрыт рыночный потенциал зимних олимпийских видов спорта на региональном уровне в Украине, а также тенденции и перспективы развития олимпийского спорта на современном этапе. Исследовано потенциальное участие Украины в Олимпийских и Паралимпийских играх 2022 г. и рассмотрен анализ предварительных подсчетов статей расходов, который показал, что проведение Олимпийских игр требует не только широких многомиллиардных инвестиций, но и тщательного планирования и подготовки в различных областях.

Ключевые слова: рыночный потенциал, олимпийский спорт, олимпийское движение, Олимпийские игры, Львов-2022, спортсмен, инфраструктура.

ANNOTATION

The article describes the market potential of the winter Olympic sports at regional level in Ukraine, trends and prospects of Olympic sports development. Investigated the potential participation of Ukraine in the Olympic and Paralympic Games in 2022 and considered analysis of previous estimates of cost items, which showed that the Olympic Games requires not only a multi-investment, but careful planning and training in various fields.

Keywords: market potential, Olympic sports, Olympic Movement, Olympic Games, Lviv-2022, sportsman, infrastructure.

Постановка проблеми. Стрімке зростання популярності спорту на міжнародній арені, підвищення політичної значущості виступів спортсменів як фактору національного престижу, професіоналізація та комерціалізація олімпійського спорту обумовлюють необхідність оптимізації системи управління спортом у країні. Характерно, що спрямованість до максимальної соціально-економічної ефективності, естетичності та видовищності сьогодні є не менш важливими складовими частинами спорту, ніж спортивний результат. Зміна питомої ваги професійного компоненту в загальній

системі спорту визначає необхідність особливої уваги до всіх видів забезпечення спортивної підготовки: організаційно-управлінського, економічного, правового, кадрового, матеріально-технічного, науково-методичного, медичного тощо.

У ході ринкової трансформації економіки України все більше актуалізується проблема наукового обґрунтування стратегічних цілей економічного розвитку регіонів України та шляхів їх досягнення виходячи з особливостей функціонування ринкових відносин. Реформаційні процеси спричиняють істотні зміни в усіх сферах суспільного життя. Даний факт обумовлює необхідність вирішення проблеми поступального інноваційного розвитку сфери фізичної культури та спорту в умовах упровадження ринкових відносин на основі відповідного ефективного механізму державного регулювання та розбудови соціально орієнтованої місцевої економічної політики. За сучасних умов відбувається процес спеціалізації наукового знання, становлення наукових шкіл регіональних досліджень розвитку сфери фізичної культури та спорту. Тому особливий інтерес у цьому зв'язку представляє використання ринкового підходу в регіональному плануванні, де елементами економічної системи регіону виступають продавці і покупці товарів і послуг, а об'єктом економічного планування – ринковий потенціал регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наприкінці минулого століття багато вчених (Р. Seppanen, 1984; N. Nissiotis, 1985; О. Групе, 1986; Т. Олиански, 1986; J. Lipiec, 1994; Y.P. Boulouge, 1994; K. Zuchora, 1994; Ж.М. Ляйпер, 1998; В.И. Столяров, 1998; И.В. Черевач, 1998; А. Рыхтецки, Р. Науль, 1998) запевняли, що в олімпійському спорті та Олімпійських іграх настала глибока криза між ідеалами олімпізму і реальністю олімпійського спорту, орієнтованого на результат, тому необхідно знайти шляхи зменшення спостережуваної протилежності, залишаючись відданими філософії П. де Кубертена [1].

Інша група фахівців (Т.У. Лерой, 1979; S. Guldenpfenning, 1981; K. Afolkwein, 1995),

навпаки. вважала, що необхідно змінити самі етичні принципи олімпізму, зробити їх утилітарними, пристосованими до сучасних умов розвитку суспільств, а олімпійський спорт повинен бути орієнтований на високі спортивні досягнення, де рекорди, перемоги розглядаються як основна цінність олімпійського руху, а ідеалом вважається спортсмен високого класу, рекордсмен, переможець Олімпійських ігор.

Природно, що в такій ситуації серед учених складаються всілякі, часом протилежні прогнози розвитку олімпійського руху, олімпійського спорту і самих Олімпійських ігор. С.І. Гуськов (1996) припускає, що скоро спорт буде сприйматися не як феномен культури, а як звичайна послуга, товар, тобто як бізнес. Американський філософ Р. Ачер (2001) вважає, що в найближчому майбутньому людство зовсім відмовиться від спорту як від шкідливої звички [5].

Мета статті полягає в обґрунтуванні ринкового потенціалу зимових олімпійських видів спорту на регіональному рівні в Україні в умовах комерціалізації і професіоналізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Олімпійський спорт є надзвичайно популярним явищем сучасного життя, яке викликає інтерес та привертає увагу значної частини людства. До набуття сучасного стану олімпійський спорт пройшов тривалий, винятково складний і суперечливий шлях розвитку. У ньому були періоди розвитку, стабільності та розквіту, занепаду та безвихідності, монолітності та роз'єднаності, непримиренності та компромісів [4].

Збереження і розвиток олімпійського спорту в сучасному складному та нестабільному світі, який характеризується багатьма проблемами політичного, економічного, соціального й екологічного характеру, потребують постійної роботи щодо приведення олімпійського спорту у відповідність з особливостями постійно мінливого життя світового суспільства. Потрібен постійний пошук шляхів збереження та підвищення популярності й значущості олімпійського спорту, виявлення негативних тенденцій у його розвитку, їх передбачення та подолання [6].

Зимові Олімпійські і Паралімпійські ігри є однією з найбільших подій зимового спорту на планеті, надаючи місту-господарю грандіозну можливість створити тривалі спогади для атлетів і спортивних фанатів та привернути міжнародну увагу преси і засобів масової інформації до своєї країни [2]. Впродовж 16 днів відбуваються 98 змагань у мінімум 13 місцях. Це дорівнює 17 чемпіонатам світу. Не лише 1,6 млн. власників квитків, тисячі атлетів, офіційних осіб та представників засобів масової інформації, але й більше 3 млрд. телеглядачів створюють масовий тиск на місто-господар щодо забезпечення найвищих стандартів організації, операцій та інфраструктури, оскільки, згідно з вимогами МОК, місто-господар несе відповідальність за «створення функцій та послуг для всіх аспектів Ігор, таких як спортивне планування, об'єкти,

фінанси, технології, проживання, харчування, послуги ЗМІ тощо, а також операції під час Ігор» [7].

У 2014 р. Україна взяла участь у зимових Олімпійських іграх, які проходили в Сочі (Росія), де її представляли 45 спортсменів у дев'яти видах спорту. За підсумками зимових Олімпійських ігор-2014 українські олімпійці повторили найкращий виступ на зимових іграх двадцятирічної давності. Вперше були завойовані дві медалі в біатлоні на одній Олімпіаді [13].

Після успішної заявки на проведення чемпіонату УЄФА Євро-2012 та чемпіонату Європи з баскетболу-2015, Україна має намір подати заявку на проведення зимових Олімпійських та Паралімпійських ігор 2022 р. у місті Львові. Найбільший мультиспортивний захід у зимовий період буде чудовою можливістю для зміцнення позицій країни на карті світу спорту та туризму, а також для збільшення розвитку інфраструктури в західних областях України. Нині на національному рівні проводиться оцінка, чи здатен Львів прийняти тисячі атлетів, офіційних осіб, представників ЗМІ та глядачів з усього світу [8].

Проведення зимових Олімпійських ігор вимагає широких багатомільярдних інвестицій в євро, з яких велика частина фінансується державою. Користь від адаптації інфраструктури до олімпійських потреб буде переважно включати поліпшення транспортної інфраструктури, будівництво або реконструкцію спортивних споруд, а також загальну туристичну інфраструктуру й облаштування міста. Крім того, може бути активізовано багато сфер приватних інвестицій, таких як готелі, пам'ятки та об'єкти житлового будівництва, які потрібні для Олімпійського селища [10].

Поліпшення інфраструктури, зміцнення ідентифікації із власною країною та містом, а також великий вибір розваг (концерти, інші спортивні заходи, ярмарки тощо) дадуть місту-господарю (й області) змогу краще позиціонувати себе не тільки на національному рівні, а й у всьому світі. Як ніяка інша велика подія, зимові Олімпійські ігри здатні поліпшити «відомість бренду» міста і регіону. Олімпійські ігри в Сіднеї-2000 і Барселоні-1992 довели це, подібний ефект можна було розпізнати в Калгарі до і після зимових Олімпійських ігор 1988 р. За даними Price Waterhouse Coopers, Олімпійські ігри в Сіднеї принесли значну користь не тільки місту, але й регіону та країні. Близько 3 млрд. доларів у бізнесі (у тому числі 2 млрд. за контрактами в спортивній інфраструктурі та обслуговуванні після Ігор), понад 6 млрд. доларів у в'їзному туризмі в 2001 р., до 6,1 млрд. доларів на міжнародних виставках та фінансові інвестиції в розмірі понад 6 млрд. доларів в розвиток інфраструктури, за оцінками Price Waterhouse Coopers [11]. Не кажучи вже про значно кращий бізнес-профіль Сіднея. Згідно з Ферраном Брюне, Барселона та регіон також отримали

істотну користь протягом періоду підготовки до Ігор. За його аналізом ринку рівень безробіття в Барселоні впав майже на 9%, з 18,4% до 9,6%, у період між жовтнем 1986 р. і серпнем 1992 р., тоді як національний рівень безробіття в Іспанії знизився лише на 5,4% за той же період. Брюне вважає, що олімпійські інвестиції в інфраструктуру та об'єкти призвели до додаткових постійних робочих місць для близько 20 тис. осіб. Безпосередній вплив Олімпійських ігор був дуже помітним. Економічні ефекти, а також підвищення привабливості як туристичного міста, міста для проведення конгресів та конференцій, а також економічного центру можна підтримати шляхом проведення Ігор.

Окрім того, зимові Олімпійські ігри вимагають ретельного планування і підготовки в різних областях і разом із цим – освічених людських ресурсів. Наприклад, Олімпійські ігри вимагають підготовки більш ніж 100 тис. осіб, які є працівниками безпеки, волонтерами, персоналом Організаційного комітету, а також додатково потрібен персонал у роздрібній торгівлі, гастрономії та готельному бізнесі. Крім того, буде розпочато навчання і підготовка в державному та приватному секторах, навіть якщо ці ефекти досі обмежені певними секторами.

У 2015 р. за рейтингом із зимових видів спорту в Україні Тернопільська область посіла друге загальнокомандне місце в I групі (Сумська, Тернопільська, Чернігівська, Харківська, м. Київ, Київська, Івано-Франківська, Львівська області). На базах олімпійської підготовки за звітний період було проведено 20 змагань на державному та обласному рівнях (табл. 1)

Таблиця 1

Проведення змагань на базах олімпійської підготовки за 2015 р.

Навчальний заклад	Рівень змагань	Кількість змагань	Кількість учасників (ос./дн.)
Кременецька спеціалізована спортивна дитячо-юнацька школа олімпійського резерву із стрибків на лижах із трампліна та лижного двоборства	Державний рівень	9	13312
	Обласний рівень	4	840
Кременецька дитячо-юнацька спортивна школа «Колос» із санного спорту	Державний рівень	3	2010
	Обласний рівень	4	920

Джерело: складено на основі [12, с. 43]

У спортивних школах області культивується сім зимових олімпійських видів спорту (біатлон, лижний спорт-гонки, лижний спорт (двоборство), лижний спорт (стрибки з трампліна), санний спорт, сноуборд, фрістайл), з яких пріоритетні – лижне двоборство, біатлон, санний спорт. Усього у відділеннях спортивних шкіл

(1 216 відділень) олімпійськими видами спорту в області займається 10 630 спортсменів.

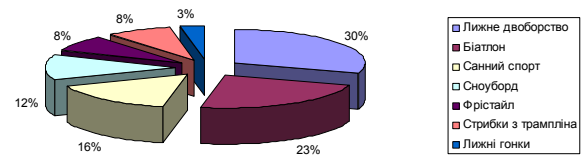

Рис. 1. Попит на зимові олімпійські види спорту у спортивних школах Тернопільської області в 2013–2015 рр. [12]

У 2013 р. було проведено обласні змагання з олімпійських видів спорту: біатлону – 89 учасників, лижних перегонів – 67 учасників, стрибків на лижах із трампліну та лижного двоборства – 88 учасників, санного спорту – 94 учасники, сноубордингу – 72 учасники (табл. 2).

Таблиця 2

Статистика зимових видів спорту в Тернопільській області за 2014–2015 рр.

Види спорту	Кількість відділень	Кількість спортсменів	Кількість тренерів
Біатлон	3	323	17
Лижне двоборство	1	67	5
Лижні гонки	4	105	5
Санний спорт	1	151	6
Сноуборд	1	64	7
Стрибки на лижах із трампліна	1	132	4
Фрістайл	1	86	6

Джерело: складено на основі [12, с. 58]

Потенціал Тернопільщини у зимових видах спорту не просто великий, він масштабний. Більшість чемпіонів України у зимових спортивних дисциплінах є вихідцями із Тернопільської області, і саме вони представляють нашу державу на міжнародних турнірах. Область показує блискучі результати у спортивній підготовці до Олімпіади і вже в поточному році в області проведено низку важливих заходів, спрямованих на розвиток зимових видів спорту. Вже в недалекому майбутньому великі надії покладаються на підготовку висококваліфікованих спортсменів на базі спеціалізованих спортивних шкіл.

Виходячи із заявочних бюджетів міст-кандидатів-2018, а також Сочі-2014, був складений приблизний кошторис для Львову-2022. Табл. 3 показує попередні підрахунки статей витрат по роках із 2014 р. і до 2021 р. Пропонується найближчим часом прийняти рішення про те, які запропоновані інфраструктурні заходи включити в плани стратегічного розвитку міста і регіону, щоб мати змогу якнайшвидше розпо-

Таблиця 3

Попередні підрахунки статей витрат 2014–2021 рр.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Sum
Транспорт	65	210	290	340	370	270	170	40	1,770
– Аеропорт	0	0	0	0	0	10	50	40	100
– Дороги	55	160	220	270	290	210	90	0	1,310
– Залізниці	10	50	70	70	80	50	30	0	360
Спортивні об'єкти	47	95	94	98	112	100	107	33	710
– Львівська льодова зона	15	35	25	40	55	85	90	30	390
– Снігова зона Тисовця	12	15	24	13	18	15	17	3	120
– Гірськолижна арена Воловця	20	45	45	45	39	0	0	0	200
Не спортивні об'єкти	10	60	229	250	225	260	271	162	1,473
– Олімпійські селища	0	0	0	30	85	100	106	44	365
– Місця проживання ЗМІ	0	0	80	100	140	150	150	118	738
– Готель МК	0	20	80	62	0	0	0	0	162
– ІВС/МРС	10	40	69	58	0	10	15	0	208
Проживання	85	95	105	105	105	105	115	118	833
Інше	0	0	75	75	75	75	75	103	478
Всього євро (млн.)	207	460	793	868	887	810	738	456	5,263

Джерело: складено на основі [8, с. 32]

чати роботи, особливо оскільки деякі проекти спадщини можуть виконуватися незалежно від заявки. До того ж слід зазначити, що всі збудовані на постійній основі об'єкти повинні бути готові приймати тестові змагання за сезон до початку Ігор. Із метою скорочення витрат тестові змагання на тимчасових об'єктах зазвичай проводяться перед самим початком сезону.

Отже, Львів, Тисовець і Воловець мають загальний потенціал для проведення зимових Олімпійських ігор у 2022 р. Тим не менш, місту та області істотно не вистачає спортивних об'єктів, місць для проживання та транспортної інфраструктури. Загальна вартість будівництва (за оцінками, мінімум 5,3 млрд. євро) буде фінансуватися переважно за державні кошти (не включаючи потенційно необхідне оновлення технологій та енергетичної інфраструктури) [13].

Підготовка заявки на проведення Зимових Олімпійських ігор 2022 р. є складовою частиною державної стратегії розвитку України, Карпатського регіону, Львова та всіх західноукраїнських областей. Вона передбачає розвиток інфраструктури, просування потенціалу регіонів України за кордоном, залучення інвестицій у туристичний і готельний бізнес. У тому числі мова йде і про розвиток внутрішнього туризму, а також створення нових спортивних об'єктів, десятків тисяч нових високооплачуваних робочих місць. Карпатський регіон зможе стати визнаною у світі перлиною зимового і літнього туризму, тренувальною та змагальною базою зимових видів спорту.

Висновки. Олімпійський спорт пройшов тривалій, винятково складний і суперечливий шлях розвитку. Збереження і розвиток олімпійського спорту в сучасному складному та нестабільному світі, який характеризується багатьма проблемами політичного, економічного, соціального і

екологічного характеру, потребують постійної роботи щодо приведення олімпійського спорту у відповідність із особливостями постійно мінливого життя світового суспільства.

У ході ринкової трансформації економіки України все більше актуалізується проблема наукового обґрунтування стратегічних цілей економічного розвитку регіонів України та шляхів їх досягнення виходячи з особливостей функціонування ринкових відносин. Підготовка та проведення Олімпійських та Паралімпійських ігор-2022 в Україні сприятиме покращенню її економіки та забезпечить створення нових робочих місць в західних областях. Крім того, зимові Олімпійські ігри вимагають хорошої професійної підготовки в спортивній області. Тільки в 2015 р. на базі спортивних шкіл Тернопільській області було проведено 20 змагань на державному та обласному рівнях.

Аналіз попередніх підрахунків статей витрат показав, що проведення Олімпійських ігор вимагає не тільки широких багатомільярдних інвестицій, але й ретельного планування і підготовки в різних областях і разом із цим – освічених людських ресурсів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Аксенов Г.М. Педагогические идеи Кубертена и их современное значение : дис. ... канд. пед. наук / Г.М. Аксенов. – М., 2003. – С. 91–112.
2. Виммерт Й. Олимпийские игры: Энциклопедия / Й. Виммерт. – М. : Мир кн., 2007. – 47 с.
3. Голощапов Б.Р. История физической культуры и спорта : [учебное пособие] / Б.Р. Голощапов ; 2-е изд., перераб. – М. : ACADEMIA, 2004. – 312 с.
4. Гуськов С.И. Олимпийское спонсорство / С.И. Гуськов // Теория и практика физической культуры. – 1996. – № 6. – С. 8–11.

5. Гуськов С.И., Гуськов С.С. Телевидение и спорт / С.И. Гуськов, С.С. Гуськов. – М. : Полиграф Сервис, 2000. – 335 с.
6. Егоров А.Г. Философское: значение современного олимпизма / А.Г. Егоров // Теория и практика физической культуры. – 2001. – № 7. – С. 18–23.
7. Жохов В.С. Филателистические выставки «Олимпфилэкс» как средство олимпийского образования / В.С. Жохов // Современный олимпийский спорт, и спорт для всех : 7-я Международная научная конференция (24–27 мая 2003 г.). – М., 2003. – Т. 1. – С. 69–70.
8. Зимові Олімпійські ігри Львів-2022. Дослідження PROPROJECT [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://proprojectplanner.com>.
9. Знаки и символы Игр 22 Олимпиады // Спортивная Россия. – 2005. – № 1. – С. 43, 52–57.
10. Золотов М.И., Кузин В.В. Потенциальная инновация в организации проведения Олимпийских игр / М.И. Золотов, В.В. Кузин // Олимпийский бюлетень. – 2002. – № 6. – С. 63–74.
11. Исследование Pricewaterhouse Coopers [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.pwc.com>.
12. Статистичні дані зимових видів спорту / Департамент спорту вищих досягнень. Звіт 2012–2013 рр.
13. 20 лет спустя. Украина выигрывает «золото» зимней Олимпиады. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : nahnews.com.ua.